

NRO 14106 Mösseberg och Slafsanområdet - Falköpings kommun Område av riksintresse för naturvård **Områdesnummer:** NRO 14106 **Områdenamn:** Mösseberg och Slafsanområdet **Kommun:** Falköping **Kartblad:** 8DSV **Area:** Ca. 7935 ha totalt **Naturgeografisk region** 22b, Götalands centrala slättbygder, Falbygden. **Kust/havsregion:** - **Regionsindelning för sjöar och vattendrag:** - **Agrara kulturlandskapsregioner:** Västergötlands slätt- och odlingsbygder. **Landskapsformer:** Kullig terräng med relativ höjd 20-50 m, platåbergsområde. **Riksvärde:** **Landskapstyp Naturtyp Vegetationstyp Arter Geologi** Geovetenskap Alvar Flora platåberg Vattendrag Fauna Topogent kärr, Rikt soligent kärr Flora Sumpskog Flora

Värdeomdöme: Platåbergslandskap runt Mösseberg med diabastäcke över kambrosiluravlagringar. På kalkstensplatån finns alvarmarker vid Vilske-Kleva och Högevallsled. Ädellövskog med lång kontinuitet och rik kryptogamflora på Mössebergs östra sluttning och vid Vråhålan. Slafsan, en grund och bred å med fast botten, kantas av stora bestånd av gråalsumpskog. Ån hyser en lokal öringsdam. Flera extremrikkärr med bl a höga botaniska värden, mångformighet och god representativitet finns runt Mösseberg bl a i Jättenekärret, Bestorpskärret och i Vråhålan. I huvudsak näringsfattigt våtmarkskomplex finns ovanpå Mösseberg i Gröna mad. Representativt småskaligt odlingslandskap med flera värdefulla naturbetesmarker finns i Gökhem och Vilske-Kleva. **Huvudkriterier:** A, B, C, D **Stödskriterier:** Storlek, mångformighet, naturlighet, kontinuitet, representativitet, raritet, funktion **Förutsättningar för bevarande:** Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift av naturbetesmarker och skötsel av landskapselement. Skogsbruk med fortsatt stor naturvårdshänsyn i skyddsvärda biotoper i skogen och i områden där förutsättning finns för dessa. Delar av skogen i Vråhålan, på Mössebergs östsluttning och vid Gröna mad lämnas för fri utveckling. Önskvärt är restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker samt omföring av vissa planterade granskogar i platåbergssluttningen till lövskog. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks- /betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling på olämpliga ställen, överföring av lövskog till granskog, vägdragningar, kraftledningar, täkt, schaktning, tippning eller andra markarbeten samt olämpligt lokaliserad eller anpassad bebyggelse och anläggningar av olika slag. Andra verksamheter som kan minska naturvärdena är bl a spridning av gifter eller gödselmedel utanför åkermark, dikning eller annan markavvattning i sumpskogar och våtmarker, utsläpp av dräneringsvatten från åkermark i Slafsan och i rikkärr, friluftsliv i känsliga områden. Borttagning av, upplag på och spridning av gödsel på landskapselement som åkerholmar, breda åkerrenar och torrbackar kan allvarligt skada den biologiska mångfalden. Även gallringar, uttag av 192 enstaka äldre träd och andra skogliga åtgärder i platåbergens ädellövskogsklädda sluttningar kan vara ett hot mot naturvärdena liksom förändringar av artrika vägkanter och vägsränor.

Säkerställande och internationell status: Kleva klintar är avsatt som naturreservat 1956. Bestorp på Mössebergs sydöstra sida är avsatt som naturreservat 1971. Jättenekärret och Gröna mad är naturreservat. Healedet är naturreservat sedan 2001. Vilske-Kleva och Mössebergs nord- och västsida liksom ett mindre område öster om Hornborgasjön utmed Slafsans nedre del omfattas av förordnande om landskapsbildsskydd. Biotopskydd finns för några extremrikkärr. Området berörs av Natura-2000 områden (art- och habitatdirektivet). **Områdets huvuddrag:** Mösseberg utgör sydvästdelen av centrala Skaraborgs platåbergslandskap. Bergets diabasplatå med en högsta punkt av ca 325 m.ö.h. bryts av branta sluttningar vid Vråhålan samt på väst och östsidan. Vid Vråhålan finns i sprickdalen intressanta rasbranter och naturskogar bestående av ädellövskog och barrskog. På östra sidan finns en artrik ädellövskog. Norrut sluttar markerna långsammare mot den flacka terrängen mellan Ugglum och Broddetorp på en nivå av ca. 150 m.ö.h. Sedimentberggrunden exponeras på flera platser. Kalkstenen bildar vackra formationer vid Vilske-Kleva. Sandsten går i dagen bl.a. i Slafsan och väster om Håkantorps. Det senare området är platåbergsområdets mest vidsträckt sandstensfönster. Sedimentbergarterna är fossilrika. I Håkantorpsområdet, huvudsakligen på sandstensunderlag, finns

formelement av stor betydelse för tolkningen av den senaste landisens avsmältning i trakten. Bl.a. förekommer här ett flertal strömrännor i väst-östlig riktning uteroderade i sandstenen. Till rännorna ansluter deltan. Området utgör ett ovanligt illustrativt exempel på senglacial dränering. Mellan Vilske-Kleva och Broddetorp finns på flera ställen strandlinjer av stort värde för kustlinjebestämningar. Slafsandalen är en genombrottsdal från Åslesänkan till Hornborgasjöområdet uteroderad i sandstenen. Slafsan avvattnar en stor del av platåbergsområdet. Markerna täcks i några delar av större skogsområden, t.ex. på Mössebergsplatån där ett rationellt skogsbruk bedrivs. Landskapet präglas annars av odlingslandskap med högsta eller mycket höga bevarandevärden för natur- och kulturmiljövärdena. Bl a vid Gökhem och Vilske-Kleva finns välbevarat odlingslandskap med öppna betesmarker, alvarmarker och hagmarker med mycket artrik och hävdgynnad flora. Områdena är rika på landskapselement som fonlämningar, stenmurar och odlingsrösen i ett småskaligt landskap. Jättenekärret är en av platåbergens största samlingar av soligena kalkkärr (mosaik av soligena kärr och fastmark). De höga botaniska värdena har sin grund i den stora mångformigheten och de kalkrika kärrmiljöerna. Kärren omges av frodig björkdominerad sumpskog. Vråhålan har en mycket värdefull och sällsynt kombination av stora sumpskogar, urskogsliknande fastmarksskogar och kalkpåverkade källkärr. Gröna mad är ett för regionen ovanligt stort och opåverkat medelrikkärr. Det är mångformigt och utgör en viktig representant för sin typ. Mösseberg har stort värde för friluftslivet. 193

Anmärkning: 11 st klass 1-obj, 12 klass 2-obj och 24 klass 3-obj i VMI samt 2 klass 1-obj, 8 klass 2-obj och 17 klass 3-obj i Ä&H ingår i området. Hornborgasjön som är en värdefull helhetsmiljö i Nationella bevarandeplanen ingår delvis i området.

Referenser: Munthe H. 1906: De geologiska hufvuddragen af Västgötaberget och deras omgivning. SGU Ser C n:o 198 Stockholm. Larsson C. 1978: Vråhålan. Falköpings kommun - vegetation och markanvändning. Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Meddelande 11/78. Arnborg T. 1959: Kleva klintar. I "Från Falbygd till Vänerkust". Lidköping. Statens naturvårdsverk & Skogsstyrelsen. 1982: Urskogar. Inventering av skogsartade områden i Sverige. 2. Södra Sverige. SNV PM 1508. Länsstyrelsen i Skaraborgs län, 1992: Bevarandeprogram och åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden i Skaraborgs län. Länsstyrelsen 8/92. Mariestad. Länsstyrelsen i Skaraborgs län, 1997: Ängs- och hagmarker - Sammanställning. Länsstyrelsen. Mariestad. Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm. Naturvårdsverket, 1994: Myrskyddsplan för Sverige. Solna. Andersson, L. 1995: Ängs- och hagmarker i Falköpings kommun. Länsstyrelsen i Mariestad. Länsstyrelsen i Skaraborgs län, 1991: Våtmarker i Skaraborgs län. Mariestad.